

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ประกันคุณภาพภายใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

THE RELATIONSHIP BETWEEN DISTRIBUTED LEADERSHIP AND PARTICIPATION IN INTERNAL QUALITY
ASSURANCE OPERATIONS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BURIRAM

มนตรี ศรีกุลนาวา¹, นลินทิพย์ พิมพภักดิ์², นฤมล ศักดิ์ปกรณ์กานต์³

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Montree Srikulnawa¹, Nalintip Pimklad², Naruemon Sakpakornkan³

Buriram Rajabhat University

Corresponding Author: E-mail: 670426021009@live.bru.ac.th¹, Nalintip.pkk@bru.ac.th², narumon.sp@bru.ac.th³

(Received : January 27, 2026; Edit : February 10, 2026; accepted : February 14, 2026)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารและครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ 2) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน และ 4) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารและครูโดยใช้ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำเป็นตัวแปรพยากรณ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูจำนวน 345 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครซีและมอร์แกน จากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากร รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วม 2) ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดำเนินการ รองลงมาคือด้านการรับผลประโยชน์ 3) ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์ (r) ตั้งแต่ .329 ถึง .777 4) ภาวะผู้นำด้านการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ (X₄) สามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในได้สูงสุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .428 และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .315 ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำทั้งสามด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากร และด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม สามารถร่วมกันพยากรณ์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในได้ร้อยละ 65.50

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำ; การมีส่วนร่วม; การประกันคุณภาพภายใน

Abstract

This study aimed to 1) examine the level of distributed leadership of administrators and teachers in internal quality assurance operations under The Secondary Educational Service Area Office Buriram; 2) investigate the level of participation of administrators and teachers in internal quality assurance operations; 3) examine the relationship between distributed leadership and participation in internal quality assurance operations; and 4) develop a predictive equation for participation in internal quality assurance operations of administrators and teachers using distributed leadership as the predictor variables. The sample consisted of 345 administrators and teachers, determined using the Krejcie and Morgan table and selected through proportional stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire. The statistics used for data analysis included mean, standard deviation, Pearson's product-moment correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis. The research findings revealed that;

1) The overall level of distributed leadership was at the highest level. The dimension with the highest mean score was promoting and developing personnel potential, followed by participation and empowerment.

2) The overall level of participation in the implementation of internal quality assurance was also at the highest level. The dimension with the highest mean score was implementation, followed by benefit reception.

3) All dimensions of distributed leadership were positively and highly correlated with participation in the implementation of internal quality assurance at the .01 level of statistical significance, with correlation coefficients (r) ranging from .329 to .777.

4) The distributed leadership dimension of participation and empowerment (X_4) demonstrated the strongest predictive power for participation in the implementation of internal quality assurance, with a standardized regression coefficient (β) of .428 and an unstandardized regression coefficient (b) of .315. In addition, the three dimensions of distributed leadership—participation and empowerment, promoting and developing personnel potential, and teamwork—jointly predicted participation in the implementation of internal quality assurance, accounting for 65.50 percent of the total variance.

Keywords: distributed leadership; participation; internal quality assurance

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถตอบสนองต่อความท้าทายในยุคศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้นั่นใจว่าระบบการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ตามที่ระบุใน กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ซึ่งกำหนดให้สถานศึกษาต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (Self-assessment report: SAR) เพื่อสะท้อนผลการดำเนินงานและใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2567: 7-8)

ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำ (Distributed leadership) เป็นแนวคิดที่มองว่าภาวะผู้นำไม่ได้จำกัดอยู่ที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างผู้นำ บุคลากร และบริบทของการทำงาน โดยมีการกระจายบทบาทและความรับผิดชอบด้านการนำไปยังผู้บริหารและครูในหลายระดับ (Spillane, 2006) แนวคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับลักษณะของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนข้อมูล และการตัดสินใจร่วมกันอย่างต่อเนื่องในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การติดตามประเมินผล ไปจนถึงการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Spillane, 1996: 63) ภาวะผู้นำแบบกระจายเกิดจากการทำงานร่วมกันของบุคลากรในลักษณะของความเป็นผู้นำร่วม ซึ่งเอื้อให้สถานศึกษาสามารถนำความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ของครูแต่ละคนมาใช้อย่างเต็มศักยภาพ แนวคิดนี้ช่วยอธิบายว่า การกระจายภาวะผู้นำมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน เนื่องจากงาน IQA จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากการจัดการเรียนการสอนจริง การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน และการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพหากพึ่งพาผู้นำเพียงคนเดียว (Gronn, 2002) นอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการนำโรงเรียน จะส่งผลให้ครูเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของงาน และมีความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ขององค์กรมากยิ่งขึ้น ในบริบทของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน การมีส่วนร่วมของครูภายใต้กรอบภาวะผู้นำแบบกระจายจึงช่วยเปลี่ยนมุมมองของครูจากการปฏิบัติงานตามหน้าที่หรือการจัดทำเอกสาร ไปสู่การมีส่วนร่วมเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพผู้เรียนอย่างแท้จริง ดังนั้น ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำจึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน เนื่องจากช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบร่วม และความยั่งยืนของระบบคุณภาพในสถานศึกษา (Harris, 2007: 172-188) ในบริบทของประเทศไทย งานวิจัยของยังสนับสนุนว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยเพิ่มความรู้สึกเป็นเจ้าของในงานของครู ส่งผลให้ครูมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพภายในมากขึ้น (กนกรัตน์ ทำเจติ, 2560: 10)

การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครู ในกระบวนการประกันคุณภาพภายในเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามแนวคิด การมีส่วนร่วมประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ได้แก่ การวางแผน การดำเนินงาน การประเมินผล และการตัดสินใจ (Cohen & Uphoff, 1977: 6) ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในโรงเรียน โดยในบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ การมีส่วนร่วมของครูยังถูกจำกัดด้วยปัจจัยหลายอย่าง เช่น การบริหารจัดการที่เน้นผู้นำคนเดียว (Top-down leadership) ซึ่งมักพบในโรงเรียนหลายแห่ง ส่งผลให้ครูรู้สึกว่าการดำเนินงานไม่มีความหมายในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญ รวมถึงยังขาดการฝึกอบรมที่เพียงพอเกี่ยวกับทักษะภาวะผู้นำและความเข้าใจในกระบวนการประกันคุณภาพภายใน นอกจากนี้ วัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการสั่งการและการปฏิบัติตามคำสั่งจากผู้บริหารยังเป็นอุปสรรคต่อการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การมีส่วนร่วมของครูในกระบวนการประกันคุณภาพภายในสามารถแบ่งออกเป็นด้านต่าง ๆ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน ครูควรมีโอกาสในการร่วมกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ของการประกันคุณภาพภายใน เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและความต้องการของผู้เรียน ตัวอย่างเช่น การร่วมจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (School improvement plan) หรือการกำหนดตัวชี้วัดที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่นของบุรีรัมย์ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ครูควรมีบทบาทในการปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ เช่น การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน การจัดทำเครื่องมือประเมินผล หรือการนำผลการประเมินไปปรับปรุงการสอน การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ครูควรมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน และจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา เพื่อสะท้อนผลการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างโปร่งใส การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ครูควรมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบร่วมกัน

ในบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำนวน 66 โรงเรียน ความหลากหลายของโรงเรียนทั้งในด้านขนาด (เล็ก กลาง ใหญ่ และใหญ่พิเศษ) ความพร้อมของทรัพยากร และบริบททางสังคม เศรษฐกิจ ส่งผลให้ การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในมีความท้าทายที่แตกต่างกัน จากรายงานผลการดำเนินงานประจำปี

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในยังประสบปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูอย่างทั่วถึง โดยงานประกันคุณภาพมักกระจุกตัวอยู่กับผู้บริหารหรือคณะกรรมการเฉพาะกลุ่ม ส่งผลให้ครูบางส่วนขาดความเข้าใจ ขาดความรู้สึกรับผิดชอบเป็นเจ้าของงาน และมีส่วนร่วมในเชิงปฏิบัติอย่างจำกัด ปัญหาดังกล่าวสะท้อนข้อจำกัดของการบริหารแบบรวมศูนย์หรือภาวะผู้นำเชิงสั่งการ ซึ่งแม้จะช่วยให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพบุคลากร การทำงานเป็นทีม และความยั่งยืนของระบบประกันคุณภาพ งานวิจัยในต่างประเทศชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำแบบรวมศูนย์ไม่สามารถตอบสนองต่อความซับซ้อนของงานบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบร่วม และการใช้ศักยภาพของบุคลากรอย่างเต็มที่ (Spillane, 2006) นอกจากนี้ ภาวะผู้นำแบบกระจายมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนและการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะในงานที่ต้องอาศัยความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง เช่น งานประกันคุณภาพภายใน (Harris, 2008)

ดังนั้น ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำจึงเป็นแนวคิดที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ในยุคปัจจุบัน เนื่องจากสามารถลดข้อจำกัดของการบริหารแบบเดิม เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครู และยกระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในให้เกิดประสิทธิผลและความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากในพื้นที่ของจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจการส่งเสริมภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของครูมีความสำคัญอย่างยิ่ง จากโรงเรียนในพื้นที่ที่ต้องเผชิญกับความท้าทายที่หลากหลาย เช่น ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การขาดแคลนทรัพยากรในโรงเรียนขนาดเล็ก และความหลากหลายของนักเรียนที่มีภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง การบริหารแบบรวมศูนย์ที่เน้นผู้นำคนเดียวอาจไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของโรงเรียนแต่ละแห่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทางกลับกัน การกระจายอำนาจผู้นำให้ครูจะช่วยให้ครูสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากการปฏิบัติงานจริงมาปรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนตนเอง

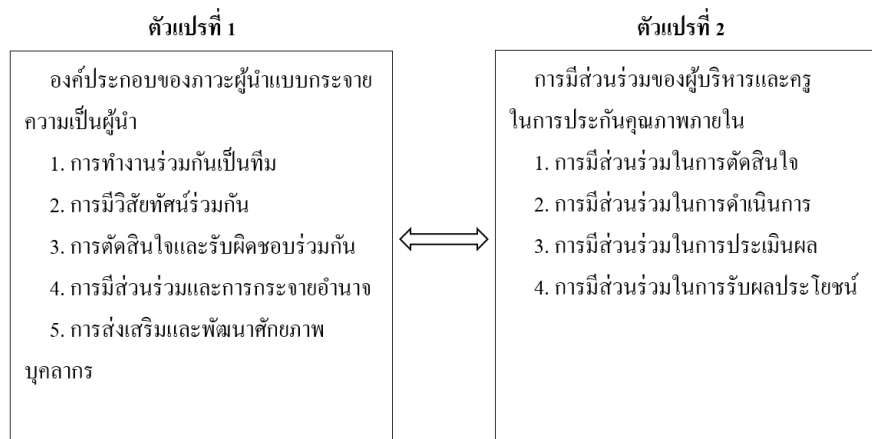
การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการให้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสม ผลการวิจัยจะช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถปรับปรุงแนวทางการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูในทุกด้านของการประกันคุณภาพภายใน และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสามารถเป็นแนวทางให้แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ในการกำหนดนโยบายที่สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน รวมถึงเป็นแบบอย่างให้แก่สถานศึกษาอื่น ๆ ในบริบทที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารและครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารและครูโดยใช้ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำเป็นตัวแปรพยากรณ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีอย่างน้อยหนึ่งด้านที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2568 โดยผู้บริหารมีจำนวน 188 คน และ ครูจำนวน 3,178 คน รวมทั้งสิ้น 3,366 คน จาก 66 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ 2567: 15)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2568 โดยผู้บริหารและครูจำนวน 345 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน

ตัวแปร

การวิจัยมุ่งเน้นตัวแปรหลัก 2 ตัวแปร ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โดยกำหนดตัวแปร ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ได้ องค์ประกอบภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำ มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) การทำงานร่วมกันเป็นทีม 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3) การตัดสินใจและรับผิดชอบร่วมกัน 4) การมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ 5) การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากร

การสังเคราะห์องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในมีความชัดเจนและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง จึงได้ทำการวิเคราะห์และจัดกลุ่มองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ปรากฏในเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นการรวมหัวข้อที่มีความเกี่ยวเนื่องหรือคล้ายคลึงกันเข้าไว้ด้วยกัน จนได้เป็น 4 ด้านของการมีส่วนร่วม ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล 4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม เรื่อง ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สรุปรวข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเรื่อง ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การทำงานร่วมกันเป็นทีม การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การตัดสินใจและรับผิดชอบร่วมกัน การมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ และการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากร มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1. ศึกษาแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. วิเคราะห์ลักษณะข้อมูลที่ต้องการจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วกำหนดเป็นโครงสร้างของเครื่องมือและขอบเขตของเนื้อหา

3. สร้างแบบสอบถามแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

5. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครู ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง วันที่ 10 - 15 กันยายน 2568 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน

6. หาคุณภาพของแบบสอบถามรายข้อ โดยการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม ข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.272 - 0.764 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไข และหาค่าความเชื่อมั่นแล้วไปดำเนินการเก็บข้อมูลในการวิจัยต่อไป

7. หาความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้ตามวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของ แบบสอบถามตอนที่ 1 จำนวน 25 ข้อ เกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.915 แบบสอบถามตอนที่ 2 เรื่องการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายใน จำนวน 25 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.926 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ จำนวน 50 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.950

8. จัดทำแบบสอบถามฉบับจริงในรูปแบบดิจิทัลพร้อม QR Code เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างอย่างมีประสิทธิภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

2. ขอนหนังสือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. แจกจ่ายแบบสอบถามดิจิทัลผ่าน QR Code ให้แก่โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 34 โรงเรียน เพื่อเก็บข้อมูลเป้าหมายจำนวน 345 คน โดยผู้วิจัยติดตามและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้รับกลับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์แล้ว นำมาจัดเรียงลำดับแบบสอบถามและลงรหัส แล้วประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยดำเนินการ ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แต่ละด้าน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 124)

3. แบบสอบถามตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยมีเกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนที่ 3 พิจารณาค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ จุดกลาง (Midpoint) ของช่วงระดับคะแนน (Class interval) มีการแปลผลข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย (บุญชม

ศรีสะเกษ, 2532: 69)

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำกับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient) ระดับนัยสำคัญทางสถิติกำหนดที่ 0.05 การแปลผลค่าสหสัมพันธ์ใช้เกณฑ์ของแพลลันท์ (Pallant, 2021: 1-20)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยสามารถแสดงสรุปผลการวิเคราะห์ได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนคน (n = 345)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	142	41.20
1.2 หญิง	203	58.80
2. อายุ		
2.1 น้อยกว่า 30 ปี	24	7.00
2.2 30 - 40 ปี	139	40.30
2.3 41 - 50 ปี	137	39.70
2.4 51 - 60 ปี	45	13.00
3. ตำแหน่ง		
3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา	40	11.60
3.2 ครู	305	88.40
4. ขนาดสถานศึกษา		
4.1 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	164	47.50
4.2 โรงเรียนขนาดใหญ่	98	28.40
4.3 โรงเรียนขนาดเล็กและกลาง	83	24.10

จากตารางที่ 1 จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 345 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.80 มีช่วงอายุระหว่าง 30-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.30 และมีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 5-8 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.20 โดยส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 88.40 ซึ่งสะท้อนว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นบุคลากรที่มีส่วนร่วมโดยตรงในกระบวนการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และสังกัดโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 47.50

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม	4.52	0.50	มากที่สุด
2. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	4.44	0.49	มากที่สุด
3. ด้านการตัดสินใจและรับผิดชอบร่วมกัน	4.53	0.50	มากที่สุด
4. ด้านการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ	4.53	0.49	มากที่สุด
5. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากร	4.54	0.50	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.51	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารและครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากร ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.50) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.49) และด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.50) ตามลำดับ จากภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งของการบริหารจัดการ

ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเชิงเปรียบเทียบรายด้านพบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงถึงจุดแข็งของสถานศึกษาในการให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง แม้ด้านการมีส่วนร่วมจะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน แต่เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ ของภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำ ประเด็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การเปิดโอกาสให้ครูมีบทบาทร่วมในการตัดสินใจและการขับเคลื่อนงานประกันคุณภาพภายในยังมีช่องว่างที่สามารถพัฒนาได้เพิ่มเติม ซึ่งนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงการพัฒนาที่ตรงจุด โดยควรมุ่งเสริมสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมที่เป็นระบบและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 3 ผลวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครู ในการดำเนินงานประกันคุณภาพ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.53	0.50	มากที่สุด
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	4.53	0.49	มากที่สุด
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.52	0.50	มากที่สุด
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.52	0.51	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.51	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการดำเนินการ ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.50) รองลงมาคือด้านการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.49) และด้านการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	Y
X_1	1.000	.563**	.731**	.762**	.760**	.688**
X_2		1.000	.390**	.413**	.354**	.329**
X_3			1.000	.866**	.745**	.696**
X_4				1.000	.823**	.777**
X_5					1.000	.764**
Y						1.000

**. มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .329 ถึง .777 และทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ภาวะผู้นำแบบกระจายด้านการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ (X_4) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .777 ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ภาวะผู้นำแบบกระจายด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .329

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ตัวแปรพยากรณ์	R	R^2	R^2_{adj}	SE _{est}	F	p
X_4	.777	.604	.603	.147	523.986	.000
$X_4 X_5$	.808	.653	.651	.135	321.207	.000
$X_4 X_5 X_1$	.811	.658	.655	.135	218.571	.000

$R = .811$, $R^2 = .658$, $R^2_{adj} = .655$, $SE_{est} = .135$, $F = 218.571$ $p = .000$

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำด้านการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ (X_4) ภาวะผู้นำด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากร (X_5) และภาวะผู้นำด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม (X_1) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .811 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ .658 หรือมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 65.80 และมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยปรับแก้ (R^2_{adj}) เท่ากับ .655 หรือร้อยละ 65.50 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณ (SE_{est}) เท่ากับ .135 และค่าทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติ (F) เท่ากับ 218.571 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยใช้ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำเป็นตัวพยากรณ์การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตัวแปรพยากรณ์	b	β	t	p
:	1.482		9.762	.000
ด้านการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ (X_4)	.315	.428	8.621	.000
ด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากร (X_5)	.254	.316	6.892	.000
ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม (X_1)	.138	.157	3.182	.002
$R = .811, R^2 = .658, R^2_{adj} = .655, SE_{est} = .135, F = 218.571, p = .000$				

จากตารางที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ พบว่า ภาวะผู้นำด้านการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ (X_4) สามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้สูงสุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .428 และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .315 รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากร (X_5) ซึ่งสามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วมของครูได้ดีเช่นกัน โดยมีค่า β เท่ากับ .316 และค่า b เท่ากับ .254 และภาวะผู้นำด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม (X_1) สามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในได้ต่ำสุด โดยมีค่า β เท่ากับ .157 และค่า b เท่ากับ .138

โดยสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized form)

$$Y' = 1.482 + 0.315(X_4) + 0.254(X_5) + 0.138(X_1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized form)

$$Z'_y = .428Z_4 + .316Z_5 + .157Z_1$$

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารและครู ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่ามีแนวโน้มเปิดโอกาสให้ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การปฏิบัติงาน และการบริหารจัดการอย่างเท่าเทียม เป็นลักษณะของผู้นำที่มุ่งเน้นการร่วมมือ แบ่งปันอำนาจ และสร้างความไว้วางใจในทีม การที่ผู้บริหารและครูมีแนวทางการบริหารแบบกระจายภาวะผู้นำช่วยให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานภายในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่าภาวะผู้นำแบบกระจายของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่นอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการทำงานเป็นทีมและการมีวิสัยทัศน์ร่วม (อัครเดช นิละโยธิน และคณะ 2560: 217) เช่นเดียวกับที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 มีภาวะผู้นำแบบกระจายทั้งในสภาพปัจจุบันและที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความต้องการพัฒนาในด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกระบวนการตัดสินใจร่วม (ปาจรรัตน์ อิงคะวระ, 2561: 1-9) แนวคิดนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าภาวะผู้นำแบบกระจายเป็นกระบวนการบริหารที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ของหลายฝ่าย

ไม่ได้จำกัดอยู่ที่ผู้บริหารเพียงคนเดียว แต่เป็นการกระจายบทบาทผู้นำให้กับครูและบุคลากรในองค์กรเพื่อพัฒนานโยบายและการเรียนการสอนร่วมกัน ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและพัฒนาโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (Spillane, 2006)

2. การมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน ผลการศึกษพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารและครูมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานด้านคุณภาพ เช่น การจัดทำแผนพัฒนา การประเมินตนเอง และการตรวจสอบคุณภาพการเรียนการสอน การที่ครูได้รับโอกาสให้มีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าวทำให้เกิดความภาคภูมิใจในวิชาชีพ และเสริมสร้างความเป็นเจ้าของในคุณภาพของสถานศึกษา ผลนี้สอดคล้องกับแนวคิด ที่ชี้ให้เห็นว่า การมีภาวะผู้นำแบบกระจายช่วยส่งเสริม “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” ซึ่งครูทุกคนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การคิดวิเคราะห์ และการปรับปรุงการสอน นำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง (DeMatthews, 2014) นอกจากนี้ยังสนับสนุนผลการศึกษาที่พบว่าภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจมีผลต่อการเป็นโรงเรียนสมรรถนะสูง โดยเฉพาะในด้านการจัดโปรแกรมการสอนและการตัดสินใจร่วมกัน ซึ่งช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของครูในกระบวนการพัฒนาโรงเรียน (พัชรพร ศิริพันธ์บุญ & กนกพร สมปราชญ์, 2560: 164-175)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ยังมีการกระจายบทบาทภาวะผู้นำมากเท่าใด ผู้บริหารและครูจะยิ่งมีแรงจูงใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพภายในมากขึ้นเท่านั้น เนื่องจากรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจและความสำเร็จขององค์กร ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่ว่าพัฒนาองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบกระจายและยืนยันว่าการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการบริหารแบบกระจายอำนาจ ซึ่งส่งผลให้บุคลากรเกิดความร่วมมือและความรับผิดชอบต่อเป้าหมายขององค์กร (คณาย น้อยสิทธิ์ et al., 2565, น. 1726-1739) นอกจากนี้ การกระจายภาวะผู้นำให้ทุกฝ่ายในโรงเรียนมีส่วนร่วม เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนท้องถิ่น จะช่วยสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาโรงเรียนในระยะยาว (Hallinger & Heck, 2009) ขณะเดียวกัน ภาวะผู้นำแบบกระจายยังส่งเสริมแนวทางการสอนที่สร้างสรรค์ของครู ทำให้ครูมีอิสระในการตัดสินใจและมีแรงจูงใจในการพัฒนานวัตกรรมทางการเรียนรู้ (Shea, 2021) เมื่อพิจารณาผลในบริบทของไทย ผู้บริหารที่ใช้ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจอย่างเหมาะสมจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกันและความรับผิดชอบร่วมในหมู่ครู (ธันวา ทรัพย์ธนภูมิ, 2566: 259-265) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่ากระจายภาวะผู้นำช่วยสร้างความร่วมมือในองค์กร เพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาและตัดสินใจของทีมงาน ส่งผลให้คุณภาพของการจัดการเรียนรู้และระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Spillane, 2006)

4. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนพบว่า ภาวะผู้นำด้านการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ (X_4) เป็นตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสูงที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .428 และในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .315 ทั้งนี้เนื่องจากบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ซึ่งการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของครูในทุกขั้นตอน หากครูได้รับโอกาสในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบ จะส่งผลให้การดำเนินงานเกิดความต่อเนื่องและมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัย ที่พบว่า การกระจายอำนาจและการเปิดโอกาสให้ครูมีบทบาท

ในการนำมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมและประสิทธิภาพของการดำเนินงานด้านคุณภาพของสถานศึกษา (Shea, 2021) นอกจากนี้ ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำทั้งสามด้านสามารถร่วมกันพยากรณ์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในได้ร้อยละ 65.50 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของครูภายใต้การบริหารแบบกระจายอำนาจเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน

จากผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอน พบว่าภาวะผู้นำบางด้านไม่ได้เข้าสู่สมการพยากรณ์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ซ้อนทับกับตัวแปรด้านการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจหรือมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในลักษณะทางอ้อมมากกว่าทางตรง ส่งผลให้ไม่มีนัยสำคัญเพียงพอมือพิจารณาพร้อมกับตัวแปรอื่นในสมการพยากรณ์

อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์เชิงพรรณนาพบว่า ด้านการสร้างวัฒนธรรมการทำงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ดังนั้น แม้ตัวแปรดังกล่าวจะไม่เข้าสู่สมการพยากรณ์แต่ยังมีความสำคัญในเชิงปฏิบัติ ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้สถานศึกษานำผลการวิจัยไปใช้โดยการจัดตั้งและขับเคลื่อน ชุมชนแห่งการ

เรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เพื่อเป็นกลไกในการกระจายภาวะผู้นำ เปิดโอกาสให้ครูได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหา และร่วมพัฒนางานประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันและยกระดับการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

โดยสรุป ภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม การตัดสินใจร่วมกัน และการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน ทั้งในระดับองค์กรและระดับบุคคล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการบริหารงานในรูปแบบภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำ โดยเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ วางแผน และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เพื่อให้ครูรู้สึกมีคุณค่าและเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

1.2 ควรจัดให้มีการอบรมหรือกิจกรรมพัฒนาศักยภาพครูด้านภาวะผู้นำร่วม และการทำงานเป็นทีม เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวคิดการบริหารแบบกระจายอำนาจ และส่งเสริมให้ครูมีทักษะในการสื่อสาร การประสานงาน และการร่วมคิดร่วมทำกับผู้บริหาร

1.3 ผู้บริหารควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม เช่น การเปิดพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ และการมอบหมายความรับผิดชอบอย่างเป็นธรรม

1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ควรส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายของผู้บริหารในสังกัด ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการนิเทศภายใน เพื่อให้ผู้บริหารมีแนวทางบริหารที่เน้นความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกฝ่าย

1.5 ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแผนงานด้านการประกันคุณภาพภายใน โดยเน้นให้ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงาน ตั้งแต่การวางแผน การติดตามผล ไปจนถึงการประเมินผล เพื่อสร้างระบบคุณภาพที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรขยายการวิจัยไปยังสถานศึกษาในสังกัดอื่น ๆ หรือในระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบภาวะผู้นำแบบกระจายและระดับการมีส่วนร่วมของครูในบริบทที่หลากหลาย

2.2 ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบกระจายของผู้บริหารกับการมีส่วนร่วมของครู เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกสำหรับการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำที่เหมาะสม

2.3 ควรใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ หรือการวิจัยแบบผสม เพื่อศึกษามุมมองเชิงลึกจากผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการกระจายภาวะผู้นำ และอุปสรรคที่เกิดขึ้นจริงในกระบวนการทำงานร่วมกัน

2.4 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำกับปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษา เพื่อขยายผลทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ

2.5 ควรพัฒนาแบบจำลอง ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารกับการมีส่วนร่วมของครูในด้านต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการคุณภาพภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ ทำจะดี. (2560). การศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.
- คมคาย น้อยสิทธิ์, บุญเรียง ขจรศิลป์, และธนีนาฏ ฐ สุนทร. (2565). การพัฒนาองค์ประกอบตัวบ่งชี้และแบบ ประเมิน ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 10(4), 1726–1739.
- ธันวา ทรัพย์ธณภูมิ. (2566). ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร, 12(45), 259–265.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). หลักการวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9, กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปาจรรัตน์ อิงคะวะระ. (2561). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรพร ศิริพันธุ์บุญ, และกนกอร สมปราชญ์. (2560). ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจที่ส่งผลต่อโรงเรียน สมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 11(3), 164–175.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2567. บุรีรัมย์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. (2567). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. บุรีรัมย์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2567). คู่มือกรอบแนวทางการประกัน คุณภาพภายนอก พ.ศ. 2567–2571: ฉบับสถานศึกษาและผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- อัครเดช นิละโยธิน, รัชนี้ จรุงศิริวัฒน์, และภัทราพร อธิมูลา. (2560). ภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจของ ผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษาตามทัศนะของครูจังหวัดขอนแก่น. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม, 11(3), 208–219.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1977). *Rural development participation: Concepts and measures for project design, implementation, and evaluation*. Ithaca, NY: The Rural Development Committee, Center for International Studies, Cornell University.
- DeMatthews, D. E. (2014). Principal and teacher collaboration: An exploration of distributed leadership in professional learning communities. *International Journal of Educational Leadership and Management*, 2(2), 176–206.
- Harris, A. (2007). Distributed leadership: According to the evidence. *Journal of Educational Administration*, 46(2), 172–188.
- Heck, R. H., & Hallinger, P. (2009). Assessing the contribution of distributed leadership to school improvement and growth in math achievement. *American Educational Research Journal*, 46(3), 659–689.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Pallant, J. (2005). *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using SPSS for Windows*. 2nd ed., New York, NY: McGraw-Hill.
- Shea, C. (2021). Distributed leadership and innovative teaching practices. *International Journal of Educational Research Open*, 2(2), Article 100088. <https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2021.100088>
- Spillane, J. P. (1996). School districts matter: Local educational authorities and state instructional policy. *Educational Policy*, 10(1), 63–87. <https://doi.org/10.1177/0895904896010001004>
- Spillane, J. P. (2006). *Distributed leadership*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.